

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	NeuroPoP- palveluita, osaamista ja polkuja nepsy nuorten elämään
Hakemusnumero	208042
Valintakokouksen päivämäärä	
Hakijan virallinen nimi	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr
Osatoteuttajat	
Toimintalinja	4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi
Erityistavoite	4.3. Yhdenvertaiseen osallisuuteen
Alkamispäivämäärä	1.4.2025
Päätymispäivämäärä	31.12.2027

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

Neuromoninaiset, nepsy-henkilöt, neuropoikkeavat tai neurovähemmistö niputtaa alleen ison joukon ihmisiä, joilla jokaisella on omat yksilölliset neuropsykiatriset ominaisuutensa. Yhdistävä tekijä heissä on se, että heidän ominaisuutensa ovat pysyviä ja heidän tulee usein oppia ja kehittää itselleen selviytymiskeinoja, jotta he pärjäävät maailmassa, jonka normisto ja ympäristö on suunniteltu neurotyypillisille eli niille, joilla ei ole neuropoikkeavuutta. Ilman tukea nepsy-henkilöt ovat alttiita liitännäissairauksille kuten mielenterveyden-, käytöksen- ja unihäiriöille tai päihteiden väärinkäytölle. Nepsy-henkilöllä on lisäksi kasvanut riski tulla mm. kiusatuksi, kokea yksinäisyyttä tai ajautua rikollisiin porukoihin. Yleensä tukea tarvitseva nepsy-nuori hyötyisi kokonaisvaltaisesta tuesta, joka tukisi häntä toimimaan arjessa, opiskelemaan tai tekemään työtä sekä löytämään tasapainon vapaa-ajan ja muun tekemisen kanssa. Liian usein nuori saa tukea vain yhteen osa-alueeseen, jolloin ei päästä ratkomaan juurisyytä.

Diakonissalaitoksen haavoittuvassa asemassa oleville nuorille suunnatussa Vamos toiminnassa on havaittu, että perusopetuksen jälkeen nuorten tuentarpeisiin 2. asteen opinnoissa ei pystytä riittävästi vastaamaan. Oulun alueen Luovi ammatillisen erityisoppilaitoksen resurssit ovat rajalliset ja tukea tarvittaisi enemmän myös perusammattioppilaitoksissa. Tuen puute näkyy Oulun Vamos toimintaan tulevilla nuorilla keskeytyneinä opintoina, pitkänä poissaoloina, tippumisena opinnoista sekä muista opintoihin ja työelämään tähtäävistä toimenpiteistä.

Oma kohderyhmä nepsy-nuorissa ovat vieraskieliset nuoret. Vieraskielisillä lapsilla ja nuorilla esiintyy merkittävästi enemmän laaja-alaisia oppimisvaikeuksia. Nämä näkyvät kielellisinä vaikeuksina, emotionaalisina ja/tai sosiaalisina vaikeuksina sekä tarkkaavaisuusongelmina. Taustalla voi olla hyvin moninaiset syyt, jo pelkästään uuden kielen oppiminen vie useita vuosia. Joukossa on traumaattisia kokemuksia, tuen puutetta kotona, mutta myös tunnistamattomia neuropsykiatrisia häiriöitä. Vieraskielisten nuorten haasteiden tunnistaminen ammattilaisten keskuudessa olisi tärkeää tuen kohdentamisen näkökulmasta.

Oulun alueella nepsy-nuorille kohdistettu tuki on pirstaleista eikä tuen piiriin pääseminen ole helppoa. Tällä hetkellä jonot tutkimuksiin ovat pitkät, eikä uusia jonottajia edes oteta. Oulun ADHD-yhdistyksen kohderyhmän kyselyssä tuotiin esiin, että 30-35 vuotiaat ovat väliinputoajia, joiden on hyvin vaikea saada tukea nepsy-vaikeuksiinsa. Tästä syystä tässä hankkeessa perinteistä nuorten ikärajaa 29 vuotta on nostettu 35 vuoteen.

Hankkeen varsinaiset kohderyhmät:

Hankkeen kohderyhmänä ovat neuropsykiatrisista häiriöstä kärsivät 18-35 vuotiaat nuoret aikuiset (myöhemmin nuori). Nuorella voi olla diagnostisoituna jokin neuropsykiatrisen häiriön tai olla ilman diagnoosia, mutta hän kärsii oireista, jotka muistuttavat tai ovat neuropsykiatrisen diagnoosin kriteerin täyttäviä oireita. Näitä ovat mm. tarkkaavuuden ja keskittymisen ongelmat, aistiyliherkkyydet, sosiaaliset haasteet, oman toiminnan ja tunteiden sääntelyn haasteet, ylikuormittuminen ja jumiutuminen. Usein nuorella on useampia oireita, jotka vaikeuttavat arkea. Lisäksi nuori saattaa kärsiä erilaisista mielenterveyden haasteista ja päihdeongelmista.

Tässä hankkeessa kohderyhmää ovat erityisesti ne neuropsykiatrisista oireista kärsivät nuoret, jotka eivät ole tuen piirissä tai kokevat saamansa tuen riittämättömäksi. Lisäksi hankkeessa pyritään tunnistamaan ja saamaan tuen piiriin niitä nuoria, jotka eivät itse ole vielä tunnistaneet oireiluaan. Kohderyhmän nuoria tavoitetaan järjestöjen ja palveluiden kautta, oppilaitoksista sekä työllisyyspalveluista. Lisäksi tehdään suoramarkkinointia nuorille, jotta he voivat hakeutua itse hankkeen toimintoihin. Vähemmistökulttuurien nuoria (mm. romanit, maahan tulleet ja täällä syntyneet toisen polven maahanmuuttajataustaiset), tavoitellaan kohdennetulla yhteistyöllä paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Osallistuvia henkilöitä 126 (työttömänä 35, koulutuksessa 37, työssä 6, työelämän ulkopuolella 48)
Mukaan tulevia yrityksiä 1

Oulun kaupungin työllisyyspalvelut, Business Oulu sekä Oulun ammattikorkeakoulun (OAMK) sosiaalialan tutkinto-ohjelma ovat lupautuneet toimimaan hankkeessa yhteistyökumppanina, ilman rahoitusosuutta. ADHD-liiton kanssa on käyty keskustelua, että hankkeessa voidaan hyödyntää heidän asiantuntijuuttansa yksittäisissä kehittämistyöpajoissa Oulun alueella.

Hankkeen tavoitteet:

1. Alueellinen palveluvalikoima neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten tukemisessa on vahvistunut rakentamalla organisaatorajat ylittäviä toimintamalleja ja tukimuotoja
2. On kehitetty uusia toimintamalleja, joilla edistetään neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten hyvinvointia, opinnoissa ja työelämässä pysymistä sekä opintoihin ja työelämään siirtymistä
3. On kehitetty kulttuurisensitiivistä ja vähemmistöjä huomioivaa työtettä neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten tukemisessa
4. Ammattilaisten osaaminen neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten tukemisessa on kehittynyt
5. Neuropsykiatrisista oireista kärsivien läheiset ovat saaneet informaatiota neuropsykiatrisista oireista, neuropsykiatrisesti oireilevan nuoren tukemisesta sekä saatavilla olevista palveluista ja kohderyhmänä on erityisesti huomioitu maahanmuuttajataustaiset läheiset

Hankkeen toimenpiteet:

TYÖPAKETTI 1 ALUEELLINEN YHTEISTYÖ JA KEHITTÄMINEN

Toimenpide 1. Nykytilan kartoitus. Vastaa tavoitteisiin 1,2,3 Tehdään nykytilan kartoitus Oulun alueen nuorten nepsy-tukipalveluista. Kartoitus tehdään laajasti koskemaan sekä julkisia palveluita, oppilaitoksia että kolmatta sektoria. Kartoituksessa huomioidaan myös palvelut ja paikat, joissa voidaan tunnistaa niitä nuoria, joilla ei ole vielä diagnoosia tai jotka eivät osaa hakeutua palveluiden piiriin. Näitä ovat mm. maahanmuuttajanuoret sekä naisilla alidiagnostisoituna autismin kirjo. Yhteistyötä tehdään paikallisen

romaniyhdistyksen ja maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. Nykytilan kartoitus toimii pohjana Palvelukuvauksen tekemiselle sekä piloteille.

Toimenpide 2. Oulun malli- Palvelukuvaus nepsy-nuorille ja ammattilaisille. Vastaa tavoitteisiin 1-5 Perustetaan hankkeen ajaksi yhteiskehittämisen ja juurruttamisen verkosto, jossa on edustusta Business Oulu, OAMK, Oulun yliopisto, työpajatoiminnasta ja nuorten kanssa toimivilta kolmannelta sektorin toimijoilta. Lisäksi verkostossa on kokemusnuori. Verkosto tapaa 5-6 kertaa vuodessa. Verkosto voi täydentyä uusilla toimijoilla. Verkoston tehtävänä on tuoda olemassa oleva osaaminen ja tieto alueellisen Palvelukuvauksen kehittämistyöhön, uudistaa palvelutarjontaa sekä varmistaa juurtuminen. Palvelukuvaus kokoaa olemassa olevat ja hankkeessa kehitetyt tukimuodot alueen nepsy nuorille. Se täydentää ja selkeyttää olemassa olevia tukirakenteita ja vahvistaa alueellista yhteistyötä ja näin myös poistaa mahdollisia päällekkäisyyksiä. Palvelukuvauksesta tehdään versiot asiakkaalle ja ammattilaiselle sekä kieliversiot.

Toimenpide 3. Nuorten kuuleminen ja pilottien yhteissuunnittelu. Vastaa tavoitteisiin nro: 2,3 Kerätään haastatteluilla nuorten (50 nuorta) kokemuksia nepsy-oireiden vaikutuksista heidän arkeensa sekä tuen saavutettavuudesta ja toimivuudesta. Haastatteluissa huomioidaan eri kulttuuritaustaiset, vähemmistöt sekä sukupuolten tasapuolinen edustus. Kattavan edustuksen saamiseksi tehdään yhteistyötä hankekumppanien ja paikallisten järjestöjen kanssa. Haastatteluista tehdään raportti, jota hyödynnetään Palvelukuvauksen ja pilottien suunnittelussa. Lisäksi pilottien suunnitteluun pidetään hankkeen aikana 5 työpajaa, joihin kutsutaan mukaan kohderyhmän nuoria suunnittelemaan sisältöjä. Työpajoihin osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujissa pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin nuorten moninaisuus (eri neuropsykiatriset häiriöt sekä eri kulttuuri ja vähemmistöedustus).

TYÖPAKETTI 2 PILOTIT

Pilotit rakennetaan lopullisiin muotoihin nuorilta kerätyn tiedon ja ideoiden (TP1, tp3), kartoituksen (TP1, tp1) ja kehittäjäverkoston yhteistyössä (TP1, tp2). Pilotteihin ohjautuu hankkeen aikana 120 nuorta. Pilotit juurtuvat hankkeen jälkeen osaksi Diakonissalaitoksen toimintaa suorana palveluna sekä konsultaatiopalveluna.

Toimenpide 1. Arjen haltuunotosta vertaismentoriksi. Vastaa tavoitteisiin 1,2,3 Pilotoidaan nepsy oireileville nuorille elämänhallintataitoja sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksia vahvistavaa tukea. Tuki on yksilöllistä ja huomioi nuoren lähtötason, arjen toimintaympäristön sekä yhteistyön nuoren muiden palveluiden kanssa. Tukea annetaan kasvotusten ja eri viestintävälineiden avulla. Nuori voi tuoda tapaamisiin tai linkittää tuen seurantaan läheisensä tai hänelle tärkeän työntekijän esim. romanijärjestöstä tai maahanmuuttajajärjestöstä. Nuoren kanssa jalkaudutaan hänen arkensa eri ympäristöihin ja työstetään kykyä tunnistaa oireet ja ymmärtää niiden vaikutusta omaan toimintaan. Yhdessä etsitään konkreettiset työkalut, joilla nuori pärjää arjessa oireiden, ympäristön ja omien vastuidensa kanssa. Nuorelle sanoitetaan hänen onnistumisiansa ja kehittymistä mm. vahvuuksien, positiivisen minäkuvan, oman toiminnan vaikutuksen ja ennakoinnin näkökulmasta. Yksilöllisessä tuessa käytetään olemassa olevia työkaluja mm. arjen suunnitteluun ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Tavoitteena on, että osa nuorista poluttuu hankkeen aikana yksilötuesta vertaismentoriksi ja osaksi mentoriverkostoa (TP1, tp3).

Toimenpide 2. Vertaistuellinen ryhmätoiminta. Vastaa tavoitteisiin 1,2,3 Pilotoidaan vertaistuellista ryhmätoimintaa. Ryhmään voi tulla hankkeen yksilövalmennuksesta tai suoraan ryhmätoimintaan. Ryhmien tapaamisten sisällöt määräytyvät nuorten tarpeista ja pilottisuunnitelmista (TP1, tp3), valmentajien yksilövalmennuksista (TP2, tp1) saaduista havainnoista sekä kehittäjäverkoston (TP1, tp2) esiin tuomista tarpeista ja tiedosta kohderyhmästä. Ryhmätoiminnassa halutaan myös lisätä vertaisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta. Nuoria kannustetaan hankkeen aikana osallistumaan ryhmien sisältöjen suunnitteluun. Ryhmätoimintaa

toteutetaan eri menetelmin ja tavoin. Yhtenä menetelmänä kokeillaan elämyspedagogiikkaa ja teemana luontohyvinvointia, jota voidaan toteuttaa leirimuotoisena.

Toimenpide 3. Vertaistoiminta osaksi rakenteita. Vastaa tavoitteisiin 1,2,3

Yksilötuen (TP2, tp1) kautta mentoreiksi poluttuneet nuoret tai vertaisena muualla toimineet nuoret saavat ryhmäkoulutusta mentorina toimimiseen sekä oman hyvinvoinnin vaalimiseen, kun toimii mentorina. Hankkeen aikana pidetään kaksi mentoriryhmää. Mentoritoimintaan otetaan mallia NordPlus PeerSupport ja Kokonaisena Työssä hankkeista. Ryhmätoiminnan ohella mentoreiksi poluttuneita nuoria tuetaan kiinnittymään osaksi kumppanien olemassa olevia rakenteita, kuten AMK:n Valtti-ryhmiä. Lisäksi kehittäjäverkoston (TP1, tp2) avulla ja yhteistyöllä pilotoidaan mentoreille uusia tehtäviä ja rakenteita mentoroinnille. Tällaisia voivat olla esim. mentorit kouluttamassa yrityksissä tai työvoimapalveluihin omat nepsymentorit. Vertaismentoriverkosto ja mentorien tuki kuvataan osaksi Palvelukuvausta (TP1, tp2). Lisäksi selvitetään oppilaitoksen kanssa nepsy-mentorikoulutuksen opinnollistamista osaksi oppilaitosten koulutuspolkua.

TYÖPAKETTI 3 YMMÄRRYKSEN JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Toimenpide 1. Ammattilaisten kouluttaminen.

Vastaa tavoitteeseen 4 Kehittäjäverkoston (TP1, tp2) toiminnoissa kartoitetaan verkkokyselyn avulla ammattilaisten tarpeet nepsy-osaamiselle. Tarpeiden ja hankkeen aikana kokeiltujen menetelmien pohjalta suunnitellaan ammattilaisille suunnattua nepsy-koulutusta. Tarpeista riippuen, koulutukset voivat olla teemoitettuja ja niitä voi olla useampia. Koulutuksissa hyödynnetään nuorten haastatteluja (TP1, tp3), hankkeen vertaismentoreita sekä olemassa olevaa materiaalia. Koulutuksia voidaan myös räätälöidä ammattilaisten toimintaympäristöä tai tarpeita huomioivaksi. Koulutuksiin kutsutaan osallistujia kehittäjäverkoston kautta. Koulutuksissa esitellään myös hankkeen tuloksia ja kehitettyä Palvelukuvausta. Palvelukuvauksesta pidetään myös erikseen ammattilaisille suunnatut infotilaisuudet.

Toimenpide 2. Infotilaisuuksia läheisille. Vastaa tavoitteeseen 5

Pidetään verkkovälitteisesti sekä paikan päällä nepsy-nuorten läheisille (esim vanhemmat, kumppanit) suunnattuja infotilaisuuksia. Erityisesti kohderyhmänä huomioidaan maahanmuuttajataustaiset läheiset, joille nepsy-häiriöt saattavat olla tuntemattomia tai he kokevat nepsy-diagnoosit leimaavina.

Infotilaisuuksissa jaetaan ajankohtaista tietoa nepsyoireista, oikeasta tuesta ja saatavilla olevista palveluista. Infotilaisuuksissa huomioidaan kielelliset ja kulttuurilliset näkökulmat tekemällä yhteistyötä paikallisten maahanmuuttajajärjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Infotilaisuuksissa kuullaan kokemusnuoria ja heidän tarinoitaan. Yhteistyötä infotilaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen tehdään paikallisten yhdistysten kanssa, kuten Oulun seudun ADHD ry.

Hankkeen tulokset:

Hankkeen tuloksia juurrutetaan hankkeen aikana hankkeen verkostossa toimiviin organisaatioihin. Tarkoituksena on, että hankkeen aikana luodut yhteistyön tavat ja rakenteet ovat käytössä hankkeen jälkeen ja niiden kehittäminen jatkuu sekä verkostoyhteistyössä että organisaatioiden sisäisesti.

Diakonissalaitos omalta osaltaan vahvistaa kehitettyjä rakenteita hyödyntämällä hankkeen tuloksia omassa toiminnassaan ja ottamalla hankkeessa kehitetyt palvelut osaksi asiakastoimintaansa sekä tarjoamalla osaamistaan hankkeen kohderyhmän tukemisessa konsultaatiopalveluna.

Lisätietoja hakemuksesta

Kustannusarvion jakaantuminen:

EU+valtio 438 212 €

Palkkakustannukset 391 261 €

Yksityinen rahoitus (oma) 109 553 €

Flat rate 40 % kehittäminen 156 504 €

Nettokustannusarvio yhteensä 547 765 €

Rahoitussuunnitelma yhteensä 547 765 €

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kustannusarvio yhteensä	547 765 €
Hankkeen rahoitussuunnitelma yhteensä	547 765 €
Hankkeelle esitetty tuen enimmäismäärä	438 212 €, 80 %

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hanke on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelman mukainen ja toteuttaa sen toimintalinjan 4 erityistavoitetta 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen. Hanke täyttää yleiset valintaperusteet ja erityistavoitekohtaisessa arvioinnissa hanke sai riittävästi pisteitä (27/42) tullakseen rahoitetuksi.

Hankkeessa edistetään monipuolisin keinoin neuropsykiatrisista oireista kärsivien nuorten aikuisten osallisuutta, hyvinvointia sekä työhön että koulutukseen ohjautumista. Hankkeen tavoitteena on kehittää verkostoyhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa kokonaisvaltaista palvelumallia, jonka avulla nuoret saadaan tuen piiriin. Lisäksi hankkeessa lisätään ammattilaisten osaamista kohderyhmän parissa työskentelemiseen.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EURA-rahoituskokous 10.1.2025
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Elinkeino ja luonnonvara - teemaryhmän kommentit 18. – 29.11.2024
Pohjois-Pohjanmaan MYR-sihteeristö 25.2.2025
Pohjois-Pohjanmaan MYR 3.4.2025

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä